
LAKATOSNÉ SZUHAI Györgyi

Tudatos életvezetés, avagy a projektmenedzsment technikák alkalmazása mindennapjainkban

Bevezetés

A projekt-alapú életszervezés, életvezetés, a projektmenedzsment technikák mindennapjainkban való alkalmazása a munka és magánélet kiegyensúlyozott, élhető egyensúlyát igyekszik megteremteni. Kiindulópontja, hogy a magánélet és a vállalkozás közti elválasztó vonal egyre inkább elmosódik. Hiszen az egész életünk egy nagy vállalkozás, még ha nem is csupán anyagi természetű. De a gazdasági vállalkozásokban is egyre tudatosodik az emberi tényezők fontossága, a humán erőforrás minősége. Többek között ez az egyik oka a munka és a magánélet közti egyensúlyra törekvésnek.

A projekt-alapú szervezés feltétele a gazdasági folyamatok részekre bontása, alkotó elemeinek egynemű egységekké szervezése és sablonizálása, azok számszerűsítése, ezzel mérése és előre jelzése. A dán filozófus, Fogh Jensen szerint a reneszánszban gyökerező folyamat az ipari (az ő kifejezésével: a diszciplináris) társadalomban teljesedett ki, amikor „az idő, a tér és a tevékenységek számszerűsítése, és homogenizálása lehetővé tette a tervezést. ... A diszciplináris szervezés elválasztotta egymástól a pillanatokot és részekre osztotta a teret, majd egy előre kalkulált folyamattá szervezte őket; más szóval: tervezett. A terv olyan meghatározott sorrendbe göngyölyti a tevékenységeket és azok sebességét, ami megbízhatóan megismételhető” (Jensen et. al., 2016: 24. old.) Ez a fajta munkaszervezés teremtette meg a tudományos menedzsment megszületésének és sikerességének feltételeit is.

A projekt menedzsment a gazdasági életben a kezdeti idegenkedés ellenére meghonosodott és bizonyította hasznosságát. A gazdasági projektek mára a hétköznapi megszokott gyakorlatává váltak. Számos könyv, honlap, szoftver segíti a projektírók és a projekt-menedzserek munkáját, szakmai egyesületek alakultak a munka finomítására, szakfolyóiratok és képzési kurzusok terjesztik a legújabb eredményeket. Bebizonyosodott, hogy a gazdaság örökösen változó világában és a folyton mozgó piaci körülmények között megvalósítható a programkészítés, a tervezés, a folyamatok és erőforrások összerendezése, a kimenetek és az eredmények viszonylag pontos előrejelzése. (Lakatosné, Poór, 2017)

A projektszemlélet globális terjesztésének és újraértelmezésének legfőbb célja, hogy elősegítse a projektszemlélet és a projektmenedzsment eszköztár magánéletben való alkalmazását.

Ha minél korábban tudatosan alkalmazzák az emberek ezt a gondolatvezérelt tervezést, és ha már gyermekkorban elsajátítják a tervezés, a megvalósítás és a szükséges újratervezés elméleti alapjait, gyökeresen megváltozik gondolkodás módjuk. (Lakatosné, Poór, 2017)

Projektesedési tendenciák

A kívülről és a belülről irányított ember

Sok ember élete elfolyik. Az események sokkal inkább megtörténnek velük, mintsem maguk irányítanák azokat. A folyamat ráadásul öngerjesztő; minél kevésbé törekszik valaki a saját kezébe venni a sorsa irányítását, minél inkább ráhagyja azt a tőle független erőkre, annál erősebb meggyőződése lesz, hogy ez nem is lehet másként. A vele törtétekért valaki mások, rajta kívüli erők felelősek. Hiszen így tényleg mások döntenek helyette, mások alakítják az életét.

A pszichológiában kívülről irányított, „külső kontrollal” személyiségnek nevezik az ilyen egyéneket és szembe állítják velük a „belső kontrollal” emberekkel, akik tudatosan számot vetnek a sorsukat alakító tényezőkkel, akik a kompetenciájukba tartozó faktorokat és a kockázatokat tervszerűen számba véve megszervezik tennivalóikat. A „belső kontrollal” személyiségek igazodnak a külső determinánsokhoz, gyakran – ha tudnak – változtatnak is azokon, nem pedig rájuk hagyják magukat.

A „külső kontrollal” rendelkező ember nem csupán önmagára nézve vélekedik úgy, hogy valaki, vagy valami más erő dönt a sorsáról. Meg van győződve másokra vonatkozóan is, hogy mások sem maguknak köszönhetik a kudarcaikat, vagy a sikereiket, hanem ők is valamilyen hozzájuk képest külső erők játékai. Ha sikeresek, az a szerencsének, az összeköttetéseknek, vagy mások kiszípolozásának a következménye. És innen már csak egy lépés az irigység, a sikeresek és a gazdagok erkölcstelenséggel, törvénytelenességgel való vádolása, az ellenségképző ideológiák terjedése.

Amennyiben pedig a „gazdagokat”, a „sikereseket”, vagy éppen a „befolyásosokat” valamilyen népcsoporttal azonosítja, az irigység és az ellenszenv már nem egyes emberekkel, hanem társadalmi csoportokkal (például etnikai, vagy vallási), vagy foglalkozási kategóriákkal (például a bankárokkal) szemben nyilvánulhat meg, akár ideológiává szerveződhet. Ilyen esetben pedig már nem csupán az egyének sorsát romboló hatással, hanem a társadalmi kohéziót megbontó következményekkel kell számolni.

A pszichológusok tréningekkel, egyéni terápiákkal próbálnak segíteni a „külső kontrollal” embereken. Elsősorban személyiségi okokkal magyarázzák a problémát és egyéni megoldásokat keresnek rá.

A maga sorsának kovácsa

A maga sorsának kovácsa az élet számos területén kell hogy tudatos, következetes és eredményes legyen. A tervek és projektek ugyanis nem csak egymást követő láncolatot alkotnak, mint korábban például a tanulás, az önképzés programja, ami mellett az élet más összetevői – például a családnévelés, a házasság megteremtése – a „természetadta medrökben” haladtak. A korábbiakban a munka-karrierünk és a családi megélhetést biztosító pénzügyek projektje mellett esetleg gyermekeink képzési-nevelési programjait kellett menedzselnünk. Ma az élet-projektek több irányban egymás mellett futnak, egymást részben vagy teljesen átfedik az időben és a térben. Időnként a projekt-tevékenységek „több-funkciósak”, egyazon cselekvéssor eltérő célú projektek megvalósulását is célozhatja. Jó példa erre az olyan szabadidős tevékenység, ami a pihentető nyaralást olyan helyszínen tartja elképzelhetőnek, ahol a gyerekek új kultúrákkal ismerkedhetnek meg, a családfő felfríthatja a nyelvtudását – vagyis oktatási funkcióval is bír –, az asszony pedig a testsúlya megtartását célzó projekttel foglalkozhat. Hasonlóan többcélú tevékenységet jelenít meg az egyetemi hallgatói státusz; sokak számára a tanulás mellett a társkeresés, a kapcsolatépítés, az anyagi egzisztencia-teremtés (yuppy) helyszíne az egyetem, és ideje a hallgatói státusz időtartama.

Ráadásul világunkra a soha nem tapasztalt mennyiségű és sebességű változások jellemzők. Bármennyire is vonzó lehet például a valamikori „holtomiglan-holtodiglan” házasság világa, tudomásul kell vennünk a tényeket: a családok egyre nagyobb része második-többedik házasság eredménye, az egy háztartásban élő gyerekek nagy része valamelyik családfenntartót csak mostohájaként tiszteli. Közhelynek számít az a megállapítás, hogy egy dolgozónak aktív élete során kétszer-háromszor kell szakmát (nem munkahelyet, hanem foglalkozást) módosítania. A piac gyors

változásaira reagálva a cégek felhagytak a taylori menedzsment-elvekkel, helyüket a „just in time”, a lean menedzsment stb. gyakorlata foglalta el.

Mindez a sok és gyors változás, valamint a változásokkal együtt járó bizonytalanság sokakat arra bírhat, hogy a külvilágra mutogassanak, a rajtuk kívüli tényezőket tartásuk felelősnek a velük történekeért, az eseményeket előre jelezhetetlennek vélik, és feladják a sorsuk irányítására törekvést. Tanulságos ebből a szempontból a szociológus Elias megállapítása: „A rend ... [a 250-300 évvel ezelőtti] értelemben ... olyasmit jelent[ett], ami nem változik, ami segít az embereknek abban, hogy gondolatban kiszabaduljanak a mozgás nyugtalanító folyamatából. ... Pedig a rend, mint már említettük, nem ugyanazt jelenti, mint az »összhang« vagy a »harmónia«. A fogalom egyszerűen azt jelenti, hogy a változás folyamata nem »rendezetlen«, »kaotikus«, hogy az a mód, ahogy a mindenkor későbbi társadalmi formációk a korábbiakból keletkeznek, meghatározható és magyarázható” (Elias, 1998: 154, 158. old.).

Jensen és szerzőtársai a változatlan és a rendezett változás szembeállítását segítette a projekt általuk értelmezett fogalmának meghatározásában:

„A projektekről feltételezzük, hogy azok most először kerülnek megvalósításra, és nem ismétlődnek. Ezért tele vannak bizonytalansággal. Eszerint [a mindennapi életben] a munkafeladatok nagy része – amikre a projekt szóval utalunk – alapvetően nem projekt, mivel már megtörténtek korábban is, és pontosan tudjuk, miként csináljuk a jövőben. Így elképzelhetünk egy kontínuumot, aminek az egyik végén a feladatok és kötelezettségek (task and duties) vannak, míg a másik végponton a projektek. A klasszikus projekt-menedzsment gyakran a projekt projektelésével foglalkozó diszciplína, ami több bizonyosságot próbál előidézni, anélkül, hogy túl sokat veszítene a diszciplináris társadalom kihívását jelentő három faktor valamelyikéből: a gyors átszervezésből, a véletlenek beépíthetőségéből és a visszacsatolás iránti érzékenységből” (Jensen et. al., 2016: 26. old.).

Az élet bizonyos részterületein már történtek kísérletek részleges segítségnyújtásra (pl. családsegítő, csődelhárító, pénzügyi menedzselési tanácsadások). Azok azonban amellet, hogy professzionális segítők (tehát külső személyek) által megfogalmazott javaslatok, rendszerint az érintett személy aktuális problémájára, és speciálisan a személyére érvényes, egyszeri kibontakozási lehetőségeket tárnak fel. A legnagyobb hiányosságuk az „együgyűségük”, abban az értelemben, hogy az élet többi összetevőjétől elszigetelten vizsgálják a javításra szoruló összetevőket diszciplinájuk alapján. Egy ügyre – például a családi pénzügyek menedzselésére – koncentrálnak. Mintha a pénzügyi menedzsment elválasztható volna a család életének más folyamataitól. A pénzügyi tudatosság koncepciójának is a legfontosabb hiányossága ez az „együgyűség”. Pedig nyilvánvalóan nem lehet valaki tervszerű és fegyelmezett például a pénzügyei kezelésében, ha a fogyasztása, a vásárlási szokásrendszere eközben szertelen, a család értékrendszere hedonikus.

Hiányzik tehát az olyan ismeretanyag, ami az önálló életszervezésben segíti az embereket, és az élet minden területére kiterjedően alkalmazható megközelítést, eljárásokat, eszközöket és módszert nyújt az érdeklődőknek.

Mindez csökkenti az ismétlés, a sablonizálhatóság lehetőségét, egyben növeli a bizonytalanságot és a projektek újszerűségét, innovatív voltát. Nem csökkenti azonban a projektmenedzsment technikák alkalmazhatóságának lehetőségét.

Magánéletünk szabályszerűségei

Jensen és munkatársai hangsúlyozzák írásukban, hogy „minden projekttesedik”, vagyis magánéletünk összetevői is. Szavaikkal: „a projekt életünk fontos része lett. Befolyásolja, hogy mit teszünk, hogyan beszélünk, miként gondolkodunk mindennapi tevékenységeinkről, miként hozzuk létre identitásunkat, végső soron, hogy kik vagyunk. Ebben az értelemben mi szervezzük életünk portfólióját – a családi vakációtól a karrierünkig – és így ezek a projektek, illetve ezek a projektekből álló programok alapvetően formálják az életünket; nem csak a következményeik értelmében, hanem hogy miként

élünk, cselekszünk és reagálunk másokra. Ténylegesen a »minden projekttesedik« időszakát éljük.” (Jensen, 2016: 22. old.).

A fentiek megerősítettek abban az elképzelésben, hogy a projekt technikák és menedzselési eljárások nem csak alkalmazhatók, hanem segítik is életünk tervszerű, de rugalmas irányítását. A gondolatot 2017 tavaszán egy konferencia (Project Life Menedzsmen Konferencia 2017)¹ és egy tanulmánygyűjtemény (Lakatosné, Poór, 2017) népszerűsítette. A dán filozófus-csoport absztrakt általánosságban írt a társadalom projektizálódásáról, de gondolataik segítettek csokorba szedni a gazdaságpszichológia (Lengyel, Szántó, 1994/8) és a viselkedésgazdaságtan (Frank, 1990; Hátori, 1998; Ariely, 2011) újabb megállapításait a családi és baráti (kisközösségi) életünket meghatározó informális világ szabályszerűségeiről.

Racionalitás és emóciók

A gazdaságfejlesztési projektek és az életünk törekvései egyaránt tartalmaznak racionálisnak tartott és pénz-értékekkel körülírható anyagi, műszaki; valamint irracionálisnak vélt humán (attitűd-beli, érzelmi, erkölcsi) összetevőket. Az „élet-álmok” jellemzően az utóbbiakra (boldogságra, elégedettségre stb.) irányulnak, ezért sokan úgy gondolják, hogy nem is lehet azokat „projekttesíteni”. Ha a racionális szót a „reális”-sal helyettesítjük, azonnal felismerhető lesz a magánéleti törekvések ésszerűsége. Az álmok realizálását példázó régi mondás szerint „az ember szerelmes lehet egy filmsztárba, mégis a szomszéd lányt veszi feleségül”.

Életünk egyik nagy projektje a párválasztás, a házasságkötés és a családalapítás. És az azután tényleg érzelmileg telített projekt, legalábbis a modern kor óta, amikor nem szüleink jelölik ki számunkra a jövődöbélit. Mégsem hallottunk még erős felindulásból kötött házasságról. A szerelem valóban fontos és nagy szerepet játszik párválasztásunkban, de a racionális megfontolásoknak és a tervezésnek is nagy szerepe van benne. (Lakatosné, Poór, 2017)

Az amerikai Nobel-díjas közgazdász, Gary S. Becker 1973-as és 1974-es publikációiban kifejezetten a költség-haszon (vagyis a racionális választásokra vonatkozó) elmélet megközelítését, és a piaci kereslet-kínálat közgazdasági eszközeit alkalmazta a házasság intézményének elemzésére (lásd ehhez Grossbard-Shechtman, 1995). Többek között ezért is kapta meg a közgazdasági Nobel díjat 1992-ben.

Az érzelmek életünk rendkívül fontos részét teszik ki. Nélkülük üres és értéktelen volna minden. Tulajdonképpen az anyagi elégedettségre is csak azért törekedünk, mert meggyőződésünk, hogy az nem csak a boldogulást, hanem a boldogságot is szolgálja. Pszichológusok szerint minden racionális döntésünket az érzelmi azonosulás előzi meg. Azt mondhatjuk tehát, hogy a ráció és az emóció nem egymást kizáró, hanem egymást kiegészítő, egymáshoz szorosan kapcsolódó jelenségek (Bodnár-Simon, 1997). Érdekes hát az érzelmeink által vezérelt folyamatokat is projekttesítenünk. Mindenki addig a szintig racionalizálja az érzelmi életét, amíg még nem érzi azt megszenstelenítésnek. Van, akinek ebbe belefér a házassági szerződés írásban rögzítése, mások csak bíznak a saját menedzselési képességeikben. A „racionalizálás” nem tagadja és nem fojtja meg az érzelmeket; az emocionálisan telített folyamatok is projekttesíthetők.

---

¹Project Life Management Konferencia 2017, Eger, 2017. május 10. <http://konferencia.profi-project.eu>

Formalitás és informális

A projekt-menedzsment a piaccgazdaság formalizált világában született és annak a szabályait követi. A magánéletünk jelentős (és értékrendszerünk alapján a legértékesebb) része azonban nem piaci elveket követ. (Lakatosné, Poór, 2017)

„Párhuzamosan két különböző világban élünk - az egyikben a társadalmi normák uralkodnak, a másikban a piaci normák. A társadalmi normák közé tartoznak az emberek egymáshoz intézett baráti kérései. Segítesz eltolni a kanapét? Segítenél kerekét cserélni? A társadalmi normák az emberi természetben és a közösségi létre való igényünkben gyökereznek. Rendszerint szívből jövők és körvonalazatlanok. Nincs szükség azonnali viszonzásra: segíthetünk a szomszédnak eltolni a kanapét, de ez nem jelenti azt, hogy ő is rögvést átjön hozzánk és eltolja a miénket. ... A másik világ, ahol a piaci normák uralkodnak, nagyon különbözik ettől. Semmi szívéllyesség és körvonalazatlanság. A csereértékek szigorúan megszabottak: bérek, árak, díjak, kamatok, költséghatékonyság. Az ilyen piaci viszonyok nem szükségszerűen rosszak vagy hitványak - tulajdonképpen itt is jelen van az öntevékenység, a találékonyság, az individualizmus -, de összevethető előnyöket és azonnali fizetést követelnek. A piaci normák világában azt kapjuk, amit megfizetünk - ez így működik” (Ariely, 2011: 92.).

A társadalmi normák által vezérelt világot a társadalomkutatók a reciprocitás névvel illetik, és elsősorban a rokonok, a barátok, illetve a szomszédok közti tranzakciókra vonatkozóan tekintik érvényesnek. A másik világ a piaci cserék világa (Segall, 2009).

A két világ között általában éles választóvonalat húzunk és érzékelünk, a kétféle rendszer nem keverhető egymással össze. Pedig mindkettőben ugyanazok az emberek mozognak. Mindannyian ismerjük és alkalmazzuk is a két világ szabályrendszerét, és véletlenül sem keverjük össze azokat.

Ezt a megosztottságot jobban megérthetjük, ha szembe állítjuk egymással a piacon mozgó, a közgazdaságtan által feltételezett érdekvezérelt embert – a homo economicust – a szociológia által tételezett értékvezérelt emberrel, a homo sociologicus-szal.

	Homo economicus	Homo sociologicus
A cselekvő	Elszigetelten, csakis önmaga nevében és érdekében döntő, cselekvő ember	Társas lény. Mindig közössége(i)nek érték- és normarendszere alapján és a közössége(i)nek érdekében cselekvő ember
A cselekvés	Egyedüli meghatározója az anyagi racionalitás	Az anyagin túl más racionalitások, például az értékracionalitás is meghatározók
Összességében	Egyéni materiális érdekeit követő haszonmaximalizáló	Közösségi norma- és értékkövető, „önzetlen”

2. táblázat: A homo economicus és a homo sociologicus összehasonlítása

Forrás: Lakatosné, Poór (2017): Tudatos életvezetés projektszemlélet a magánéletben kézikönyv, Publio Kiadó, Győr

Egy amerikai szociológus (DiMaggio, 1990) megfogalmazásában a homo economicus társadalmilag stupid (korlátolt, érzéketlen), míg a homo sociologicus gazdaságilag stupid (korlátolt, érzéketlen). Szerencsére a valóságban az emberek többsége sem az egyik, sem a másik végletbe nem sorolható, hanem egyszerre homo economicus és egyszerre homo sociologicus. A társadalomtudományok azonban a modellezhetőség érdekében az egyik-vagy a másik végletre egyszerűsítik az ember jellemzőinek komplexumát: a közgazdaságtan elsősorban a homo economicus-t, a szociológia ezzel szemben a homo sociologicus-t látja és feltételezi az emberben. A valódi hús-vér emberek azonban soha nem (vagy csak nagyon ritkán) jelenítik meg az egyik, vagy a másik végletet. Sokkal inkább a kettő modell valamilyen ötvözetével találkozhatunk.

A családban, a magánéletünkben, a rokonokkal és a barátokkal való kapcsolatrendszerünkben a háttérbe szorítjuk a bennünk élő homo economicust és a közösségi ember voltunkat hangsúlyozzuk. A munkahelyünkön és a piacon a hangsúlyok fordítva működnek, de nem kizárólagos érvénnyel. A piac működésének is alapvető feltétele a bizalom, miközben a magánéleti projektjeinkben is fontosnak tartjuk az ellenőrzést.

Bizalom a szabályok működésében, a szabályozottságban

Figyeljenek meg egy tanuló-, vagy egy üdülőcsoportot. Néhány együtt töltött nap után, anélkül, hogy bárki kijelölné, kialakul az ülésrend az ebédlőben, az osztályteremben. Ha egy nap valaki valamilyen okból más "helyére" ül, zavart okoz mások viselkedésében, megzavarja a "rendet", és azt a csoport tagjai érzékeltetik is vele. Hasonlóképpen kialakulnak szerepek is: már a második, harmadik együttlét során tudják a diákok, kit kérjenek meg a tanulmányi hivatallal való kapcsolat fenntartására, kinek a jegyzetelése olyan megbízható, hogy érdemes az ő füzeteiből pótolni a kimaradt anyagot. Megformálódnak a státuszok: a vezető és a végrehajtók státusza. A csoport tagjai meg tudják különböztetni önmagukat a kívülállóktól (ez mutatja a csoport határait). (Lakatosné, Poór, 2017)

Mint minden emberi csoportban, az elsődleges csoportokban is szükség van a tagok viselkedését meghatározó szerepekre, szabályokra és normákra. Az elsődleges csoportokban ezek igen gyorsan, és spontán alakulnak ki. Észre sem vesszük, hogy megszokott ülésrend szerint ülünk az asztal körül, hogy ki és mettől meddig használhatja reggel a fürdőszobát (szabályok); valamint hogy kialakult: ki viszi le a szemetet, ki mosogat, ki mondja meg, mi legyen ebédre, ki dönti el a családi beruházásokat stb. (szerepek). Az elsődleges csoportokban a spontán, észrevétlenül kialakult szabályokat a legritkább esetben rögzítik írott formában, az jól rögzül a kisközösség normarendszerében. (Lakatosné, Poór, 2017)

Magánéletünk informális világában nem az állam, és nem valamilyen külső hatalom felelős a bizalom fenntartásáért. Az együttműködés folytonosságát az íratlan szabályok ismerete és betartása szolgálja. A szabályrendszer megismerését Polányi Károly (2004) gondolatainak megértése segíti. Az idézett szerző szerint alapvetően háromféle csereforma működik a társadalmakban. Ezek a redisztribúció (erre most nem térünk ki), valamint a piaci és a reciprok csere. E kettő összehasonlítását az alábbi táblán láthatjuk.

	Piaci gazdaság (materiális értékek)	Reciprocitás (szívességek és ajándékok)
Az ellentételezés alapja	Pontosan meghatározott és pénzben kifejezett ár	Kulturális érték-meghatározottság alapján történő ellentételezés
Az ellentételezés ideje és időtartama	A csere pillanatnyi aktus, azonnali ellentételezés	Mindig halasztott, akár évek múlva és akár „részletekben” történő ellentételezés
Az ellentételezés személyessége	Személytelen csere	Személyes ismeretségen és személyes bizalmon alapuló csere

3. táblázat: A piaci és a reciprok gazdaság jellemzői

Forrás: Lakatosné, Poór (2017): Tudatos életvezetés projektszemlélet a magánéletben kézikönyv, Publio Kiadó, Győr

A magánéletünkben, a családukban, a baráti körünkben való viszonyunkban azonban a legtöbb kapcsolatunkat a reciprocitás jellemzi. A társadalomkutatók (Boulding, 1989; Granovetter, 1985; Portes, 1994) azt emelik ki erről a világról, hogy a reciprok gazdaságban ajándékok és szívességek cserélnek gazdát, és szívességből végzett munkákkal (segítségnyújtás) van dolgunk. A pusztán jószívűségből adott munkavégzésért, ajándékokért cserében azonban mindenki elvárja, hogy azok valamikor és valahogyan viszonzásra, ellentételezésre kerüljenek, különben a jószívűségünk „elfogy”. Az ellentételezéseknek ráadásul megközelítően azonos értékűnek kell lenniük az eredeti jótétemény értékével. Anyagi és/vagy erkölcsi és/vagy érzelmi értékével. Ha azonban valaki pénzben és/vagy azonnal kívánná ellentételezni a kapott ajándékot, megsértené a kultúránkban érvényes érték- és normarendszert. A reciprocitás körülményei között ki kell várni az alkalmat, amikor „jótett helyébe jót várj” alapon a csere kiegyensúlyozódik. A reciprocitás sokkal inkább a homo sociologicus-ok világa, mintsem az egyéni haszonmaximalizálóké.

Látható hát, hogy a reciprocitás informális (tehát jogi, politikai szabályozástól mentes) világában is jól körülhatárolt szabályok uralkodnak, amik kalkulálhatóvá teszik a reciprok folyamatokat. Nélkülük nem is működhetne a bizalom, a folytonosság biztosítója. Mindenkinek tudnia kell, mire számíthat a másiktól, ha valamit tesz, vagy nem tesz. A szabályrendszer részletei családról családra és kisközösségről kisközösségre változhatnak, de a főbb szabályok azonos kultúrákon belül hasonlóak.

Mindaz kalkulálhatóvá, vagyis tervezhetővé és értékelhetővé teszi a magánéletünket. Mivel a privát életünkben is erőforrások (idő, energia, figyelem, kapcsolati tőke stb.) befektetéséről van szó, mérlegelni tudjuk az ellentételezéseket és az eredményeket. Meg tudjuk ítélni, hogy a szóban forgó projektünk sikeres és eredményes volt-e, vagy éppen kudarcos.

Project Life Management, fókuszban a paradigmaváltás

Az emberek tudatos életszervezésének segítése a Projekt Life Management (a továbbiakban PLM) a projekt szemlélet széles körű elterjesztését és fejlesztését és a magánélet álmainak, törekvéseinek „projektesítését” tűzte ki legfőbb céljául. (Lakatosné, Poór, 2017)

- Ezzel a PLM hozzájárul az egyének boldogulásához, a „külső kontrollós” életszemlélet gyengítéséhez, közvetve pedig az olyan társadalmi problémák csökkentéséhez, mint a depriváltság érzése, a „legendás pesszimizmus”, a külső segítségre hagyatkozás, a körülmények és mások okolása az esetleges kudarcokért, valamint a mások sikereivel szembeni irigység és gyanakvás.
- A PLM révén az érintettek összességében olyan készségeket és képességeket szereznek, melyek hozzásegítik őket ahhoz, hogy kibontakoztathassák a bennük rejlő tehetséget, megvalósíthassák álmaikat, vagy éppen merjenek nagyobbat álmodni, sikeresen győzzék le a XXI. század kihívásait, önfenntartó, sikeres, elégedett és boldog emberek legyenek.
- A PLM célja egy olyan szemléletmód átadása, egyéni kultúra kialakítása, amely a projektszemléletet szem előtt tartva olyan külső környezetet teremt egyéni szinten, amely elősegíti a belső egyensúly fennmaradását. Kiindulópontja, hogy a magánélet és az anyagiakat megteremtő gazdasági tevékenység közti összhang elengedhetetlen az emberek jól-létének és komfortjának megteremtéséhez. Ha az emberi tevékenységrendszer gazdasági és családi oldala közti harmónia megbomlik, ha az egyiket a másik kárára próbálják meg erősíteni, az mindkettőt károsítja.
- A PLM alkalmazása nem kívánja meg, hogy egyik napról a másikra, változtassuk meg az életünkhöz való hozzáállásunkat. Lehet lépésről lépésre is. Erre kitűnő módszer az apró lépések technikája, amit ha megfelelő hatékonysággal alkalmazunk, jelentősen megkönnyítheti a mindennapjainkat. Céljainkat, megvalósítandó feladatiankat egyszerű, könnyen teljesíthető lépésekre kell bontani. Minden megvalósult lépés után ellenőrizni, hogy hatékony, gazdaságos-e a magvalósítás, vagy érdemes új irányt keresni a folytatásra. Így elkerülhető a teljes folyamat újratervezése, elég csak egy-egy fázist újraértelmezni, és minimalizálható a helytelen megvalósítással járó kudarc élménye is. (Lakatosné, Poór, 2017) Előbb csak egy-egy célkitűzést (kezdetben valaki más, például gyermekünk egy célkitűzését) projektesíthetünk, majd lassan kiterjeszthetjük más területekre és a saját elképzeléseinkre is.

Az oktatási rendszerek nemzetközi vizsgálatai rendszerint az amerikai és az európai képzés egyik legfontosabb különbségeként mutatják be a probléma-centrikusság és a gyakorlat-orientáltság terén kimutatható eltéréseket. A projekt-szemlélet nagy hozadéka a gondolkodásmódunk praktikussága, vagyis a gyakorlat-orientáltságra, a probléma-meghatározásra és a probléma-megoldás egzaktságára nevelés. (Lakatosné, Poór, 2017)

Sok nyitott kérdésre megoldást jelenthet tehát a projekt-menedzsment (mint szakma) lépéseinek és fogásainak terjesztése a magánéletben, valamint a projekt-gondolkodás hétköznapi praxisban való alkalmazása. A hétköznapi életből vett példák segítik a projekt-menedzsment kérdéseinek megértését, miközben jelzik az eddig csak a gazdasági szektorban alkalmazott projekt-menedzsment szakma gyakorlatának a mindennapi életben való hasznosságát és használhatóságát. (Lakatosné, Poór, 2017)

Szakirodalom

- Alexander, J. C. (1996): Szociológiaelmélet a II. világháború után. Balassi Kiadó. Budapest.
- Ariely, D. (2011): Kiszámíthatóan irracionális. A racionálisnak vélt döntéseinket alakító rejtett erőkről. GABO Könyvkiadó. Budapest.
- Becker, G. S. (1976): The Economic approach to human behavior. University of Chicago Press. Chicago.
- Bodnár G. – Simon P. (1997): A viselkedés pszichológiai alapjai. EKFT Líceum Kiadó. Eger.
- Boulding, K.E. (1989): A társadalom Achilles-sarka: a háztartás. pp. 75-77. In: Bajomi I.: A háztartás a gazdaság "örök" intézménye. Gazdaságszociológiai szöveggyűjtemény. Bp.: ELTE Szociológiai Int. Budapest.
- Budavári-Takács I. – Suhajda Cs. – Visztenvelt A. (2017): Tudatos életpálya tervezés. Pp. 75-94. in Lakatosné Szuhai Gy., Poór J. (szerk.) Tudatos életvezetés. ProjektLife Management. Publio. Budapest.
- DiMaggio, P. (1990): Cultural Aspects of Economic Action and Organization. pp. 113-136. In: Friedland, R. - Robertson, A.F.: Beyond the Marketplace. Rethinking Economy and Society. Aldine de Gruyter. New York.
- Elias, N. (1998): A szociológia lényege. Budapest. Napvilág Kiadó.
- Frank, R. H. (1990): Rethinking Rational Choice. Pp. 53-87. In Friedland, R. - Robertson, A.F.: Beyond the Marketplace. Rethinking Economy and Society. Aldine de Gruyter. New York.
- Granovetter, M. (1985): Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness. American Journal of Sociology. Vol 91. No.3. pp. 481-510.
- Gore, A. (2013) A jövő. A globális változás hat mozgatórugója. HVG könyvek. Budapest.
- Grossbard-Shechtman, Sh. (1995): Marriage Market Models. pp. 92-112. In: Tommasi, M. – Lerulli, K.: The New Economics of Human Behavior. Cambridge University Press. Cambridge.
- Hámori B. (1998) Érzelem-gazdaságtan. A közgazdasági elemzés kiterjesztése. Kossuth Kiadó. Budapest.
- Jensen, Anders Fogh – Thuesen, Christian – Geraldi, Joana (2016) The projectification of everything. Projects as a human condition. Pp. 21-34. In Project Management Journal. 47 (3). Megtalálható: <https://www.pmi.org/learning/library/projectification-everything-projects-as-human-conditions-10132>
- Lakatosné Szuhai Gy. – Poór J. (2017): Tudatos életvezetés projektszemlélet a magánéletben kézikönyv. Publio Kiadó, Győr.
- Lengyel Gy. – Szántó Z. (1997/99) (szerk.) Gazdaságszociológiai tanulmányok. Aula Kiadó. Budapest.
- Polányi K. (2004): A nagy átalakulás. Korunk gazdasági és politikai gyökerei. Napvilág Kiadó. Budapest.
- Portes, A. (1994): The Informal Economy and Its Paradoxes. pp. 426-449. In: Neil, J.- Smelser, N. J. – Swedberg R.: Handbook of Economic Sociology. Princeton University Press, Russell Sage Foundation. Princeton, New York.

Project Life Management Konferencia 2017, Eger, 2017.május 10., <http://konferencia.profi-project.eu>

Segall S. (2009): A feltételhez nem kötött jóléti juttatások és a reciprocitás-elv. Esély. 21. évf. 5. Szám, pp. 20-47.